

29 NOV 2017

OSLO STATSADVOKATEMBETER

Det kongelige justis- og beredskapsdepartement

DERES REF.: 17/5125 ES TSA/KBÅ/mk   VÅR REF.: 2017/01322-3   DATO: 27. november 2017

Høring – forslag om endring i straffelovens regler om forvaring

Det vises til høringsbrev av 8. september 2017, hvor det bes om statsadvokatens syn på forslag om endringer i straffelovens regler om forvaring.

Innledningsvis understrekes det at Oslo statsadvokatembeter tiltrer departementets oppfatning om at det er behov for endringer i forhold til reglene om prøveløslatelse for forvaring slik at disse harmoniseres med reglene om prøveløslatelse fra tidsbestemt straff.

Videre bemerkes det generelt at vi har de samme erfaringene som beskrives i høringsbrevet og i riksadvokatens brev av 5. desember 2014 om at farlige domfelte blir prøveløslatt tidligere enn de ville blitt dersom de hadde fått tidsbestemt straff. Dette gjelder særlig de domfelte som har fått en lengre forvaringsstraff.

Til punkt 2

I forhold til høringsbrevet punkt 2 foreslår departementet at grunnvilkåret for prøveløslatelse fra forvaring endres slik at vurderingsnormen blir bredere enn det er i dag og i tråd med straffegjennomføringsloven § 42 som gjelder prøveløslatelse fra tidsbestemt straff. Dette er Oslo statsadvokatembeter enig i. Det er viktig og riktig både i forhold til at det ikke skal være lettere å bli prøveløslatt fra forvaring enn tidsbestemt straff, av allmennpreventive grunner og i forhold til den allmenne rettsoppfatning. Dersom dette ikke harmoniseres, vil kunne undergrave forvaringsinstituttet og kan også medføre at påtalemyndigheten ikke velger å påstå forvaring til tross for at tiltalte anses som farlig for samfunnet.

Departementet ønsker vårt syn på om det er andre hensyn som bør vektlegges i en slik vurdering enn de som er beskrevet i brevet og om disse hensynene eventuelt bør komme til uttrykk i loven. Idet temaene i lovteksten ikke er uttømmende, er det strengt tatt ikke nødvendig at flere hensyn behøver å komme til uttrykk i loven. Alternativt foreslås det at en henvisning til at straffeloven § 40, fjerde ledd kommer til anvendelse i forhold til prøveløslatelse, blir uttrykt i lovteksten. Eventuelt kan man også i ny § 44, første ledd ta inn teksten i § 40, fjerde ledd i sin helhet. Dette vil understreke viktigheten av at det skal tas utgangspunkt i det opprinnelige lovbruddet. Dette gjøres i dag, se for eksempel Rt-2014-934 avsnitt 52,

men et klart uttrykk i loven vil ytterligere understreke viktigheten av at den opprinnelige forvaringsdommen skal være styrende i forhold til farevurderingen.

Likeledes vil en slik henvisning understreke at tidligere kriminalitet er et tungtveiende moment i forhold til farevurdering slik også departementet beskriver nederst på side 7 i sitt høringsbrev. En er kjent med at vektingen av de historiske ledd i risikovurderingene som foretas av psykologene/psykiaterne etter siste oppdatering av HCR-20, nå er anerkjent som tyngre i vurderingen av risiko for fremtidig kriminalitet. At det er de historiske faktorene ved siden av personlighetsavvik, som best kan predikere ny kriminalitet blir regelmessig vitnet om i disse sakene av psykologen/psykiateren men synes likevel ikke alltid å bli i hensyntatt av domstolen. En klar henvisning som beskrevet, vil kunne avhjelpe dette.

Når det gjelder betydningen av eventuelle mangler ved beslutningsgrunnlaget for risikovurderingen fordi den domfelte for eksempel ikke fritar behandlende psykolog for taushetsplikt, er Oslo statsadvokatembeter enig i departementets beskrivelse om at da må man falle tilbake på de risikovurderinger som lå til grunn for forvaringsdommen ved vurderingen av om prøveløslatelse skal anses sikkerhetsmessig forsvarlig. Dette er forhold domfelte selv kan avhjelpe og dersom manglende samarbeid medfører mangler i beslutningsgrunnlaget, er dette noe domfelte selv må bære risikoen for.

Til punkt 4

I høringsbrevet punkt 4 om gjeninnsettelse, spør departementet om det er behov for tydeliggjøring av vilkårene for gjeninnsettelse i medhold av straffeloven § 46, første ledd, bokstav a. Høyesterett har behandlet dette spørsmålet i Rt-2016-1457-A og understreket i avsnitt 15 at det rettslige spørsmålet er hva som ligger i at vilkårsbruddet skal være alvorlig. Videre fremgår det i avsnitt 25 at Høyesterett ikke mener at det må foretas en selvstendig vurdering av gjentagelsesfaren ved gjeninnsettelsen. I HR-2017-969-A i avsnitt 33 er det imidlertid uttalt at gjentagelsesfare er et grunnvilkår for gjeninnsettelse. Det uttales riktignok at det ikke må foretas en ny og selvstendig vurdering ved gjeninnsettelse, men bare i de tilfeller hvor det er på det rene at gjentagelsesfare foreligger. Ut i fra denne noe uklare rettstilstanden mener Oslo statsadvokatembeter at det bør nærmere presiseres i lovteksten at gjentagelsesfare ikke er et tema ved gjeninnsettelse etter prøveløslatelse. Slik rettstilstanden synes å være etter 2017 avgjørelsen fra Høyesterett, er det grunn til å tro at spørsmål om gjentagelsesfare vil bli et tema i mange saker. Dette vil ha betydning for forberedelse og gjennomføring av gjeninnsettelsessaker og dermed også hvor mye ressurser og tid som må brukes. Eksempelvis vil det i mange saker være nødvendig med rettspsykiatriske sakkyndige for å utrede gjentagelsesfaren.

Til punkt 5

Hva gjelder problemstillingen som reises i høringsnotatet punkt 5 om fastsettelse av frist for prøveløslatelse er det Oslo statsadvokatembeters oppfatning at kriminalomsorgen bør gis myndighet til å sette denne fristen selv dersom retten prøveløslater domfelte. Slik riksadvokaten har beskrevet det i sitt brev av 5. desember 2014 er det Kriminalomsorgen som har ansvaret for å få på plass et opplegg rundt den domfelte som i størst mulig grad er risikoreduserende og som skal verne samfunnet samtidig som det skal ivareta domfelte på en best mulig måte. Dette vil nødvendigvis ta noe tid å lage og særlig dersom domfelte ikke selv samarbeider og/eller dersom det er behov for samarbeid med eller bidrag fra andre offentlig instanser, for eksempel kommuner. Det er Kriminalomsorgen og ikke retten, som er nærmest til å ha en realistisk oppfatning av hvor lang tid dette tar.

Til punkt 6

Når det gjelder høringsbrevets punkt 6 om felles forvaringsstraff er Oslo statsadvokatembeter av den oppfatning at dette er allerede hjemlet i straffeloven (2005) § 46, tredje ledd. Riktignok er det ikke tatt inn krav om at tiltale blir reist innen 6 måneder etter utløpet av prøvetiden jf. straffeloven § 39, tredje ledd. En er av den oppfatning at det er tilstrekkelig at straffeloven (2005) § 46, tredje ledd utvides med dette kravet.

Til punkt 7

Til høringsbrevets punkt 7 bemerkes at Oslo statsadvokatembeter har erfart at det er behov for å sette varigheten av prøveløslatelse fra forvaring lengre enn det loven til nå sier. Dette gjelder særlig de såkalte statlig finansierte prøveløslatte hvor de domfelte eksempelvis har diagnoser som i prinsippet vil vare livet ut. En mulighet til å øke varigheten på prøveløslatelse til 10 år dersom vilkårene for å gi dom på forlenget forvaring er oppfylt, og på samme vilkår ha muligheten til ytterligere å forlenge prøvetiden som departementet foreslår, støtter vi derfor.

Avsluttende bemerkninger

Oslo statsadvokatembeter bemerkes det at i de lengste forvaringsstraffene vil det være hensiktsmessig at prøvetiden, dersom domfelte prøveløslates, settes til tiden som er gjenværende av tidsrammen til forvaringsdommen. Dette vil bedre harmonisere med prøveløslatelse fra tidsbestemt straff jf. straffgjennomføringsloven § 42, siste ledd.

Jørn Sigurd Maurud
embetsleder

Trude Elisabeth Spærre
førstestatsadvokat

Gjenpart: Riksadvokaten